

Hallituksen esitys eduskunnalle puolustusyhteistyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 58/2024 vp)

Lakivaliokunta on pyytänyt Rikosseuraamuslaitokselta kirjallista lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle puolustusyhteistyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan Yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi.

Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan näkökulmasta merkityksellinen on etenkin hyväksyttäväksi esitetyn sopimuksen vapaudenmenetystä ja vierailuoikeutta koskeva 13 artikla. Artiklassa määrätään tilanteista, joissa Suomen viranomaiset ottavat kiinni tai pidättävät Yhdysvaltojen joukon jäsenen tai tämän huollettavan tai kun tällainen henkilö on Suomen viranomaisten toimittaman esitutkinnan tai vireillä olevan oikeudenkäynnin kohteena. Artiklan mukaan Suomessa Yhdysvaltojen joukkojen jäsenelle tai tämän huollettavalle tuomittu vankeus suoritetaan sellaisessa Suomen rangaistuslaitoksessa, jonka osapuolet ovat nimenneet tähän tarkoitukseen. Rikosseuraamuslaitoksen tulisi näin ollen yhdessä oikeusministeriön ja yhteistyössä Yhdysvaltojen viranomaisten kanssa nimetä tarkoituksenmukaiset vankilat, joissa kyseinen vankeusrangaistus voidaan panna täytäntöön. Suomessa tuomittu seuraamus pannaan täytäntöön Suomen lain mukaan. On huomattava, että Suomessa tuomittavan vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon (ja vangin) siirto Yhdysvaltoihin jatkamaan vankeutta siellä voi olla mahdollista. Sekä Suomi että Yhdysvallat ovat ratifioineet tuomittujen siirtämistä koskevan yleissopimuksen (SopS 13/1987). Mahdolliseen vankeuden (ja vangin) siirtoon Yhdysvaltoihin sovelletaan Suomessa kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annettua lakia (21/1987). Toimivaltainen Suomen viranomainen on oikeusministeriö.

Artiklassa määrätään Yhdysvaltojen joukkojen viranomaisten vierailuoikeudesta Suomen viranomaisten kiinni ottaman Yhdysvaltojen joukon jäsenen tai tämän huollettavan luona säännönmukaisten vierailuaikojen ulkopuolella sekä oikeudesta avustaa näitä henkilöitä muun muassa heidän terveyteensä, hyvinvointiinsa ja moraaliinsa liittyvissä asioissa,

tarjoamalla heille muun muassa vaatteita, elintarvikkeita, vuodevaatteita, sairaan- ja hammashoitoa sekä uskonnollista ohjausta. Virke antaa Yhdysvaltojen joukkojen viranomaisille vierailuoikeuden, joka ei ole riippuvainen vankilassa olevan suostumuksesta. Kuten esitysluonnoksessa on todettu, määräys poikkeaa vankeuslain lähtökohdasta, jossa tapaaminen on vangin, ei tapaajan, oikeus. Muutoin tilanteissa sovellettaisiin kuitenkin vankeuslain 13 luvun tapaamisia koskevia säännöksiä.

Artiklassa määrätään mm. lisäksi siitä, että perheenjäsenten sallitaan vierailla säännönmukaisina tai erityisjärjestelyillä sovittavina aikoina ja heidän sallitaan avustaa näitä henkilöitä tarjoamalla mm. vaatteita, elintarvikkeita, vuodevaatteita, sairaan- ja hammashoitoa sekä uskonnollista ohjausta. Vierailujen järjestämiseen sovellettaisiin vankeuslain 13 luvun säännöksiä. Vankeuslain 13 luvun 1 §:ssä on säädetty siitä, että tapaaminen voidaan sallia muulloinkin kuin tapaamista varten varattuina aikoina, jos se on tarpeen vangin yhteyksien säilymiseksi tai muusta tärkeästä syystä. Vankeuslaissa on säädetty myös vankien vaatetuksesta sekä muusta hallussa pidettävästä omaisuudesta, uskonnonharjoittamisesta ja terveydenhuollosta. Näin ollen Rikosseuraamuslaitoksen näkemyksen mukaan keskeisimmät sopimuksen 13 artiklassa määrätyt Rikosseuraamuslaitoksen toimintaan vaikuttavat asiat on jo tällä hetkellä kohtuullisen kattavasti säännelty mm. vankeuslaissa ja tutkintavankeuslaissa.

Heidi Lokasaari

Lakimies, Rikosseuraamuslaitos